

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995

1. Majoritatea judecătorilor Curții Constituționale au concluzionat că articolul 31¹ alin. (5) din Legea nr.3/2016 (în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 280/2022) este neconstituțional. Nu pot împărtăși concluziile și unele considerente exprimate în HCC nr. 20 din 9 noiembrie 2023.

2. În această opinie doresc să relievez și un aspect particular din sesizarea nr. 108g/2022, care nu a fost abordat în HCC nr. 20/2023. Acesta se referă la criticile autorului sesizării, în care acesta pretinde că măsura contestată are un caracter „*ad hominem*” (*care se referă la persoană, și nu la acțiunile sau afirmațiile sale*). În acest sens, rețin că prevederile contestate vizează evaluarea activității unei instituții publice care, după natura juridică și după modul de funcționare (de activitate), este o instituție (un organ) unipersonal (individual), al cărui mandat este exercitat de o singură persoană. Astfel, modificarea legislației care reglementează evaluarea exercitării atribuțiilor Procurorului General în timpul mandatului nu poate fi interpretată ca având un caracter *ad hominem*, atât timp cât aceasta vizează activitatea sa prin raportare la atribuțiile prevăzute de lege. Un raționament contrar ar împiedica statul să perfecționeze legislația care reglementează mandatul Procurorului General în perioada în care o persoană exercită acest mandat, fapt care ar zădărnici orice efort al statului de a adapta necesităților timpului legislația în acest domeniu și de a face reforme în timp util (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 8 din 11 mai 2015, § 86).

3. Prevederile articolului 31¹ alin. (5) din Legea nr. 3/2016, contestate în sesizarea nr. 108g/2022, au constituit anterior obiectul unor sesizări (nr. 198a/2021, nr. 202a/2021 și nr.203a/2021), care au stat la baza DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, fiind invocate, în principiu, aceleași argumente raportate la articolul 125 alin. (2) din Constituție. În particular, în cadrul ședinței publice, reprezentantul autorului sesizării a citat unele considerente din cauza *Stoianoglo v. Republica Moldova* din 24 octombrie 2023, în care Curtea Europeană a examinat dacă măsura suspendării din funcția de Procuror General deținută de reclamant la momentul în care s-a pornit urmărirea penală împotriva sa a fost însoțită de garanții procedurale adecvate din perspectiva articolului 6 § 1 al Convenției Europene. Totuși, în această cauză, obiectul excepției de neconstituționalitate nu vizează instituția suspendării din funcție a Procurorului General, reglementată de articolul 55¹ din Legea cu privire la Procuratură, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 280/2022. De asemenea, autorul sesizării nr. 108g/2022 a invocat Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1058/2021 referitoare la Legea nr. 102 din 24 august 2021 pentru modificarea Legii cu privire la Procuratură. În această opinie, între altele, Comisia de la Veneția notează că unele chestiuni referitoare la condițiile materiale în care Procurorul General poate fi demis trebuie să aibă cel mai înalt nivel de legitimitate manifestat prin reglementare printr-o lege organică, adoptată cu majoritate calificată, sau consacrare constituțională (a se vedea § 66). Totuși, articolul 74 alin. (1) din Constituție stabilește că legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi, iar articolul 125 alin. (2) din Constituție reglementează demiterea Procurorului General. Totodată, sugestia de a reglementa prin norme constituționale condițiile materiale în care Procurorul General poate fi demis poate genera pretenția la aceeași consacrare (constituțională) a condițiilor de demitere și în cazul exponenților altor autorități de rang constituțional, de exemplu, al membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, al membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, al judecătorilor ș. a. Așadar, în sesizarea nr. 108g/2022 au fost avansate argumente similare cu cele formulate în sesizările nr. 198a/2021, nr. 202a/2021 și nr. 203a/2021, la care Curtea a dat răspuns în DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021.

4. Referitor la articolul 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură, în Decizia nr. 149 din 30 septembrie 2021, §§ 63-65, Curtea nu a putut reține argumentele autorilor sesizărilor, potrivit cărora criteriile de evaluare a Procurorului General nu pot fi stabilite într-un regulament aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor. Curtea a menționat că, cu excepția cazurilor în care Constituția reclamă în mod expres ca un domeniu să fie reglementat prin lege (în sens restrâns), ea interpretează conceptele „prevăzut de lege” sau „în condițiile legii” astfel cum acestea sunt interpretate de Curtea Europeană. Prevederile legale naționale pot include nu doar legile, ci și reglementări interne bazate pe lege (a se vedea *De Wilde, Ooms și Versyp v. Belgia*, 18 noiembrie 1970; *Sanoma Uitgevers BV v. Țările de Jos* [MC], 14 septembrie 2010, § 83; *Unifaun Theatre Productions Limited și alții v. Malta*, 15 mai 2018, § 79). În ceea ce privește sintagmele „în conformitate cu legea” și „prevăzute de lege” care apar în articolele din Convenție, Curtea Europeană a înțeles întotdeauna termenul de „lege” în sensul său „substanțial” și nu cel „formal”. Astfel, „legea” trebuie înțeleasă că include atât legislația statutară – cuprinzând, de asemenea, actele normative de rang inferior și măsurile de reglementare luate de organismele profesionale de reglementare în temeiul competențelor independente de elaborare a normelor delegate acestora de către Parlament –, cât și „legea” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *NIT S.R.L. v. Republica Moldova* [MC], 5 aprilie 2022, § 157 și jurisprudența citată acolo).

5. În acest context, potrivit articolului 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură, procedura de evaluare se efectuează pe baza unui regulament aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor. Regulamentul se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Procurorilor și trebuie să conțină elementele prevăzute la articolul 30 alineatele (2) și (3). Criteriile de evaluare descrise în regulament trebuie să fie specifice, măsurabile, relevante, precum și corelate cu atribuțiile Procurorului General prevăzute de legislație. Articolul 30 alineatele (2) și (3) din Legea cu privire la Procuratură, la care se face trimitere, stabilește că regulamentul trebuie să prevadă a) limitele extinderii procesului de evaluare a performanțelor procurorilor; b) metodologia, procedura și durata evaluării performanțelor procurorilor; c) criteriile de evaluare și indicatorii de performanță a activității procurorilor; d) sursele de informare și mijloacele de colectare a informațiilor necesare evaluării performanțelor procurorilor. Lista indicatorilor de performanță prevăd și indicatori de impact asupra drepturilor și libertăților persoanelor în vederea atingerii unei eficiențe maxime și a micșorării constante a impactului negativ asupra acestora. Astfel, în DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, §§ 65-66, Curtea a reținut că articolul 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură reglementează criterii generale de evaluare care trebuie să fie detaliate prin regulamentul în discuție. Mai mult, Curtea a apreciat și a constatat că criteriile din Legea cu privire la Procuratură au un caracter comprehensiv, iar acest considerent din DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021 nu a fost combătut nici de autorul sesizării nr. 108g/2022, nici de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 20 din 9 noiembrie 2023, rămânând a fi în vigoare. Având în vedere că limitele controlului și criteriile de evaluare urmează a fi aprobate prin Regulamentul Consiliului Superior al Procurorilor, iar Legea cu privire la Procuratură prevede repere comprehensive cu privire la conținutul acestui Regulament, în DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, § 66, Curtea nu a putut constata vreo problemă de constituționalitate în acest sens. În Opinia sa nr. 1058/2021, Comisia de la Veneția a menționat că Consiliului Superior al Procurorilor i se poate încredința sarcina de a stabili reglementări mai specifice, dar întotdeauna în cadrul prevăzut de lege (a se vedea § 105).

6. De asemenea, potrivit Opiniei Comisiei de la Veneția nr. 1058/2021, orice evaluare a performanțelor anterioare ale Procurorului General poate fi realizată conform indicatorilor care se bazează doar pe astfel de criterii precum integritatea și profesionalismul, care pot deriva incontestabil din normele preexistente referitoare la statutul funcției sau din însăși natura mandatului Procurorului General (§ 70). Într-o altă opinie *amicus curiae*, Comisia de la Veneția a reiterat, în continuare, că exigența generală de securitate juridică, care este un principiu al statului de drept, implică că orice evaluare a performanțelor Procurorului General ar trebui bazată pe

criteriile de integritate și de profesionalism care ar putea deriva incontestabil din normele preexistente referitoare la natura mandatului, raportându-se la cerințele pe care legea le-a atașat acestei funcții (a se vedea CDL-AD(2022)018, §§ 35-36). Este relevant că articolul 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură stabilește, între altele, că criteriile de evaluare descrise în regulament trebuie să fie specifice, măsurabile, relevante și, în toate cazurile, raportate la atribuțiile Procurorului General prevăzute de legislație, fără a modifica competențele mandatului în discuție. Astfel, prin instituirea instituției evaluării reglementată de articolul contestat, atribuțiile Procurorului General în exercitarea mandatului au rămas intacte. Prin urmare, nu poate fi reținut argumentul din sesizare în care se pretinde că articolul 31¹ alin. (5) din Legea nr. 3/2016, instituind instituția evaluării, a introdus atribuții noi, necunoscute la data accederii în funcție. Nici persoana numită Procuror General nu poate pretinde că va exercita atribuțiile prevăzute de lege în funcție de existența sau inexistența unui mecanism de evaluare a activității sale. În acest context, notez că prevederile criticate corespund acestor recomandări, dat fiind faptul că, potrivit articolului 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură, criteriile de evaluare descrise în regulament trebuie să fie corelate cu atribuțiile Procurorului General prevăzute de legislație. Chestiunea cu privire la faptul dacă Regulamentul privind procedura de evaluare a performanțelor Procurorului General, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor, depășește aceste limite și prevede criterii de evaluare care nu sunt corelate cu atribuțiile Procurorului General excedează competenței Curții Constituționale.

7. În viziunea mea, dat fiind faptul că sesizarea nr. 108g/2022 privind excepția de neconstituționalitate în partea referitoare la articolul 31¹ alin. (5) din Legea cu privire la Procuratură este una repetată, atât soluția, cât și considerentele menționate în DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021 rămân valabile și în prezenta cauză.

Judecător al Curții Constituționale

Liuba ȘOVA

9 noiembrie 2023